

DLA doktori értekezés tézisei
GYÖRGY ÁDÁM ISTVÁN
AZ ELŐADÓI SZABADSÁG ESZKÖZEI VLADIMIR
HOROWITZ LISZT FERENC
H-MOLL SZONÁTA FELVÉTELEIN

Témavezető: Dr. Fülei Balázs
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
28-as számú művészet- és művelődés-
történeti tudományok besorolású
doktori iskola

Budapest

2025

I. A kutatás előzményei

Gyermekkorom óta rajongtam Vladimir Horowitz játékáért és kerestem varázsának a titkát. Horowitz személyisége és zongorajátéka nagy hatással volt zenei fejlődésemetre. Liszt Ferenc művei már a konzervatóriumi évek alatt repertoárom részévé váltak, majd 2006-ban a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen a h-moll szonátával diplomáztam. A Szonáta később elkísért a Carnegie Hall színpadára, ahol azt többször volt alkalmam megszólaltatni. Horowitz élete nagyrészt New Yorkban töltötte. New Yorkba költözésem után a horowitz-i örökség vizsgálata elérhető közelségre került, a Steinway zongoragyár archívumainak vizsgálata, a Yale Egyetem Horowitz mappáinak vizsgálata, a személyes találkozások Horowitz közvetlen ismerőseivel mind a Horowitz kutatás felé irányították figyelmemet. A kutatás első fázisában a horowitz-i életút kapott nagy hangsúlyt. Az angol nyelven elérhető szakirodalomból a legfontosabb források Harold C. Schonberg *Horowitz, His Life,*

and Music, valamint Glenn Plaskin: *A Biography of Vladimir Horowitz* című könyve az életút elemzésével mélyrehatóan foglalkozott, de az irodalom tanulmányozásával horowitzi varázshoz nem kerültem közelebb. A szakirodalomból hiányzott egy mélyreható munka, amely elemzi Horowitz előadói gyakorlatát, és segíthet közelebb kerülni művészi gondolkodásához. Anton Kasanovval való találkozásom meghatározó élmény volt. Kasanov az Egyesült Államok moszkvai nagykövetségén volt kulturális attasé Horowitz érzelmekkel teli visszatérése alatt. Személyes, videóra rögzített beszélgetéseink megérintettek, és inspiráltak abban, hogy folytassam a munkámat. A moszkvai visszatérésről mélyreható kutatásom később nem került be dolgozatomba, azonban a moszkvai koncert tanulmányozása után Horowitz előadói stílusára fókuszáltam, majd az általam oly sokszor játszott Liszt h-moll szonáta két kereskedelmi forgalomban megjelent felvételét kezdtem tanulmányozni, amely később disszertációm gerincét alkották. A h-moll szonáta felvételeinek tanulmányozása új erőt adott ahhoz, hogy közelebb kerüljek a horowitzi varázshoz, és megfigyeléseimet disszertációm formájában publikáljam.

II. Források

Disszertációm gerincét az 1932-es Liszt h-moll szonáta felvétel a londoni Abbey Road stúdióból, valamint az 1977-ben megjelent és 1976-ban St. Louisban felvett Szonáta felvétel elemzései alkotják. Munkám nagyban támaszkodott Harold C. Schonberg *Horowitz, His Life and Music* című könyvére, Alan Walker *Liszt-reflektiók*, David Dubal *Evenings with Horowitz*, valamint David Dubal *The Art of the Piano* című könyvére. Segítségemre voltak Liszt h-moll szonátáját elemző publikációk. Kiemelném Kenneth Hamilton Liszt Sonata in b minor című könyvet, valamint Arthur Friedheim The Liszt Sonata monográfiáját. Friedheim Liszt egyik utolsó növendéke és bizalmasa volt. A Friedheim 2011-ben kiadott monográfiája felértékelődik annak tükrében, hogy Liszt igen keveset beszélt a h-moll szonátájáról. A friedheimi bejegyzések hiteles liszti utasításként értelmezhetőek, amikből Horowitz is sokat alkalmazott mindkét felvételén.

III. Módszertan

Disszertációm először kontextusba helyezi a két történelmileg fontos felvételt Horowitz életútjának rövid bemutatásával. Az életrajz átfogó és részletes tanulmányozása után csak a Horowitz zenei ízlését befolyásoló elemek értelmezésére szűkítettem a kontextus teremtést. Mesterei, valamint az őt körülvevő zenei környezet bemutatásáva foglalkoztam, amelyek hatással voltak előadói stílusának kialakulására. Liszt Ferenc hmoll szonátája zenetörténeti fontosságának bemutatása után a két felvétel részletes, előadói szemmel történő elemzése következett. Az előadói szabadság eszközeit kategorizálva szempontrendszer alkottam, amik alapján a horowitz-i zenei evolúció is láthatóvá vált.

IV. Eredmények

Az elérhető szakirodalom feldolgozása, a történelmi kontextus megértése, valamint felvételek összehasonlító elemzése új értelmezést adott Horowitz előadói szabadságának. Horowitz előadói eszköztárának csoportosítása, a negyvenöt év különbséggel rögzített felvételek evolúciója megmutatta, hogy hogyan újult meg Horowitz előadóművészete, de mégis maradt önmagához hűen releváns a XX. században. A Szonáta sokszori eljátszása után munkám során újra felfedeztem a mű rejtett lehetőségeit. Előadóművészként bízom abban, hogy disszertációm megírásával a jövő előadóművészeit a szövegűség tisztelete mellett az interpretációs szabadság újraértelmezésére biztatom, ami még bátrabb és sokszínűbb előadásokat eredményez a közönség örömeire.

V. Az értekezés tárgyköréhez tartozó tevékenység dokumentációja

Liszt Ferenc h-moll szonátáját repertoárom egyik legfontosabb darabjaként előadtam többek között a szingapúri Esplanade Concert Hallban (2016. április 19.), A tokiói Bunkamura Orchard Hallban (2018. október 15.), a dzsakartai Aula Simfonia koncertteremben (2017. április 23.), a chicagói Preston Bradley Hallban (2018. március 30.), a bostoni Faneuil Hallban (2016. október 15.), valamint a New York-i Carnegie Hallban is. Legfontosabb CD felvételem a Szonátából a 2012-es Carnegie Hall élő koncert felvétele, amely az AGP Records publikálásában jelent meg az Egyesült Államokban 2016-ban.